

شیوه‌نامه حمایت از طرح‌های اثرگذار دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مراغه

شیوه‌نامه حمایت از طرح‌های اثرگذار در تاریخ ۱۴۰۴/۱۱/۱۸ با حضور معاون محترم تحقیقات و فناوری جناب آقای دکتر ابراهیم علی افسری و مدیر محترم تحقیقات و فناوری جناب آقای دکتر آرمان لطیفی و اعضای محترم شورای پژوهشی و فناوری دانشکده به شرح ذیل به تصویب رسید و از تاریخ ۱۴۰۴/۰۷/۰۱ قابلیت اجرایی دارد. این شیوه‌نامه با توجه به سیاست دانشکده هر سال قابلیت بازبینی دارد.

مقدمه

با دستیابی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی کشور به انتشار مقالات حاصل از تحقیقات در سطح بین‌المللی، مرحله دیگری از تکامل پژوهشی مطرح شده است. اندازه‌گیری و بررسی اثرات ناشی از پژوهش‌های حیطه سلامت مدت‌هاست مورد توجه بسیاری از کشورها قرار گرفته و پاسخگویی به این سوال که هزینه صرف شده برای کارهای تحقیقاتی چه برون‌دادی را برای نظام سلامت داشته است، دغدغه اصلی بسیاری از سازمان‌های تصمیم‌گیر در سطوح مختلف بوده است. با توجه به تأکید اسناد بالادستی بر علم نافع و لزوم پاسخگویی به نیازهای نظام سلامت، انجام طرح‌های اثرگذار نه تنها از تأکیدات وزارت بوده، بلکه بعنوان یکی از مطالبات اساسی اسناد بالا دستی در برنامه‌های توسعه‌ای کشور نیز همواره مطرح شده است.

آیین‌نامه حمایتی طرح‌های اثرگذار، به مجموعه‌ای از قوانین و مقررات گفته می‌شود که هدف حمایت از طرح‌های نوآورانه و خلاقانه‌ای که می‌توانند تأثیر مثبتی بر جامعه، اقتصاد یا محیط زیست داشته باشند، تدوین شده است. این آیین‌نامه شامل مواردی مانند شرایط پذیرش، حمایت‌های مالی و غیرمالی، فرآیند ارزیابی و همچنین سازوکارهای تشویقی برای طرح‌های موفق هستند. تمرکز اصلی بر اولویت‌های بهداشتی و محیطی منطقه شهرستان مراغه است.

اثرگذاری تحقیقات از چندین جنبه حیاتی است و تأثیر مستقیم بر جامعه سیاست‌گذاری، اقتصاد و پیشرفت علمی دارد. برخی از مهمترین دلایل اهمیت آن عبارت‌اند از:

۱- **تبدیل دانش به عمل:** تحقیقات باید نتایج عملی و قابل اجرا داشته باشند. اثرگذاری پژوهش ها نشان می‌دهد که چگونه یافته های علمی میتوانند به بهبود زندگی افراد، اصلاح قوانین، توسعه فناوری ها و افزایش رفاه عمومی کمک کنند.

۲- **حمایت از تصمیم گیری های مبتنی بر شواهد:** نتایج تحقیقات معتبر به سیاستگذاران و مدیران کمک میکند تا تصمیمات خود را بر اساس داده های واقعی اتخاذ کنند. بدون اثرگذاری، پژوهش ها ممکن است صرفاً در قالب مقاله های علمی باقی بمانند بدون آنکه تأثیر ملموسی بر جامعه داشته باشند.

۳- **افزایش کارایی سرمایه گذاری تحقیقاتی:** تحقیقات علمی نیازمند منابع مالی، نیروی انسانی و زیرساخت های تحقیقاتی هستند. اثرگذاری تحقیق نشان می‌دهد که بودجه های پژوهشی به درستی مصرف شده اند و نتایج آنها ارزش افزوده ایجاد کرده است.

۴- **حل مشکلات اجتماعی و اقتصادی:** بسیاری از تحقیقات باهدف حل مشکلات اساسی مانند بهداشت، محیط زیست، توسعه پایدار و نوآوری های صنعتی انجام می شوند. پژوهش های اثرگذار راه حل های کاربردی ارائه می دهند و به بهبود شرایط زندگی مردم کمک می کنند.

۵- **ارتقای جایگاه علمی و فناوری کشور:** تحقیقات اثرگذار نقش کلیدی در افزایش اعتبار علمی یک کشور دارند. پژوهش هایی که منجر به توسعه فناوری، ثبت اختراعات یا بهبود سیاست های عمومی شوند، به رشد و رقابت پذیری کشور در سطح جهانی کمک می کنند.

۶- **افزایش تعامل بین دانشگاه، صنعت و جامعه:** اثرگذاری تحقیقات نشان می‌دهد که دانشگاه ها و مراکز پژوهشی نه تنها در تولید دانش بلکه در حل مسائل واقعی مشارکت دارند. این تعامل منجر به توسعه نوآوری، ایجاد فرصت های شغلی و بهبود فرایندهای تولیدی در صنایع مختلف می شود.

۷- **افزایش اعتماد عمومی به پژوهش های علمی:** وقتی تحقیقات به نتایج ملموس و کاربردی برسند، مردم و سیاستگذاران بیشتر به ارزش علمی آنها اعتماد خواهند کرد. این امر موجب افزایش حمایت مالی و سرمایه گذاری در تحقیقات آینده می شود.

استفاده از علم نافع نه تنها باعث توسعه و پیشرفت کشور می شود، بلکه مشکلات کلیدی را به کمک دانش و فناوری حل کرده و زندگی افراد را بهبود می بخشد. لذا معاونت تحقیقات و فناوری دانشکده علوم پزشکی مراغه به منظور انجام تحقیقات کاربردی جهت حل مسائل و مشکلات اولویت دار دانشکده، استان و کشور؛ و با هدف

مدیریت بهتر منابع موجود و پرهیز از انجام پژوهش های غیر ضروری و افزایش طرح های اثر گذار این شیوه نامه را تدوین نموده است.

اهداف

- ۱- هدایت پژوهش ها به سمت حل مشکلات کلان سلامت منطقه.
- ۲- ایجاد سازوکار شفاف برای شناسایی و حمایت مالی و اعتباری از طرح های اثر گذار.
- ۳- تقویت پیوند بین پژوهش، تصمیم گیری و ارائه خدمت در سطح دانشگاهی، استانی و کشوری
- ۴- افزایش تاب آوری نظام سلامت منطقه در برابر چالش های محیطی و اجتماعی.

تعاریف کلیدی

طرح اثر گذار: طرح تحقیقاتی یا فناورانه مصوب دانشکده که پس از ثبت در سامانه ارزشیابی و داوری در فرایند ارزشیابی سالیانه و دریافت تاییدیه وزارت خانه، اثر گذار تشخیص داده شده است، اثر گذار گفته می شود (جدول ۱).

اثر فراآکادمیک: تغییر مثبت و مستند شده در سیاست ها، خدمات، اقتصاد، محیط زیست یا سلامت جامعه که ذی نفعان آن نهادهای غیردانشگاهی هستند.

نوع اثر: اثر بر سیاست گذاری و قانون گذاری سلامت- اثر بر وضعیت سلامت جامعه و ارائه خدمات بهداشتی درمانی اثر بر مولفه های اجتماعی موثر بر سلامت- اثر بر اقتصاد و تولید (جدول ۱).

فیلد تخصصی اثر: شامل یک از موارد: علوم بالینی پزشکی، علوم پایه و فناوری، علوم بهداشتی و پیشگیری و علوم دارویی

سطح اثر گذاری: دانشگاهی، استانی، کشوری، بین المللی

تعریف مستندات: به هر نوع سند معتبری گفت می شود که اثبات کننده وجود شرایط لازم برای کسب امتیاز یک شاخص است. مستندات و شواهد مربوط به اثر گذاری در تحقیقات بسیار متنوع بوده و به نوع مطالعه و هدف نهایی و کاربردی آن بستگی دارد. تهیه مستندات و شواهد وابسته به سازوکار مدیریت تحقیقات و فناوری و یا مراکز تحقیقاتی می باشد.

مستندات لازم

مستندات لازم برای ورود به فرآیند ارزشیابی طرح های اثرگذار عبارتند از:

۱-عنوان طرح و اطلاعات شناسنامه طرح(کد طرح، اطلاعات مجری، تاریخ تصویب و تاریخ پایان طرح)

۲- چکیده طرح

۳-اظهارنامه اثر(هدف محقق از انجام طرح در ۳۰۰ کلمه)

۴- تعیین حیطه و سطح اثر گذاری

۵-فایل طرح تحقیقاتی یا فناوری

۶-فایل مصوبه شورای پژوهشی و فناوری

۷-فایل گزارش نهایی در صورت خاتمه طرح یا فایل گزارش پیشرفت در صورت در حال اجرا بودن طرح

کمیته ارزیابی طرح های اثرگذار دانشکده

اعضا: رئیس کمیته (معاون تحقیقات و فناوری دانشکده)، مدیر تحقیقات و فناوری دانشکده، معاون درمان، معاون بهداشت، دو نفر از اعضای هیأت علمی صاحب نظر ، دو نفر از اعضای هیأت علمی با توجه به نوع طرح تعیین خواهد شد.

وظایف کمیته تخصصی:

۱- اعلام فراخوان و دریافت طرح ها

۲- داوری اولیه و تعیین سطح اثرگذاری (دانشگاهی، استانی، کشوری)

۳- امتیازدهی و پیشنهاد حمایت های مالی و غیرمالی

۴- راهنمایی محققان برای تقویت مستندات اثر

فرآیند ارزیابی و حمایت

۱- **ارسال طرح:** محققان مستندات کامل (مطابق بند «مستندات لازم» راهنمای اصلی) را به دبیرخانه کمیته ارزیابی دانشکده ارسال می کنند.

۲- **داوری درون دانشکده‌ای:** طرح‌ها توسط کارشناس و سپس کمیته ارزیابی دانشکده بررسی و در صورت احراز شرایط، به عنوان طرح اثرگذار دانشکده تأیید می‌شوند.

۳- **ارجاع به سطح بالاتر:** طرح‌های دارای پتانسیل اثرگذاری استانی یا کشوری، توسط دانشکده به کمیته تخصصی و ثبت در سامانه ارزشیابی وزارت بهداشت معرفی می‌شوند.

۴- **اعطای حمایت‌ها:** حمایت‌های زیر بلافاصله پس از تأیید در سامانه ارزشیابی وزارت بهداشت اعطا می‌شوند:

- ❖ حمایت مالی (مبلغ تشویقی): با محاسبه امتیاز طرح (دانشگاهی ۲۰ امتیاز، استانی ۵۰ امتیاز، ملی ۱۰۰ امتیاز و بین‌المللی ۱۲۰ امتیاز)، ضرب در نصف مبلغ تشویقی پایه همان سال
- ❖ محاسبه امتیاز طرح‌های اثرگذار تأیید شده به میزان امتیاز داده شده از طرف وزارت خانه (دانشگاهی ۲۰ امتیاز، استانی ۵۰ امتیاز، ملی ۱۰۰ امتیاز و بین‌المللی ۱۲۰ امتیاز)، در انتخاب پژوهشگر برتر و تقدیر از مجریان طرح‌های اثرگذار تأیید شده در جشنواره‌ها.
- ❖ طرح‌های برگزیده که بیشترین امتیاز اثرگذاری را کسب کنند، در مراسم هفته پژوهش دانشکده به عنوان طرح اثرگذار برتر با اهدای لوح تقدیر مورد تقدیر قرار خواهند گرفت.
- ❖ امتیاز طرح اثرگذار تأیید شده در سطح دانشگاهی و استانی و کشوری از تعهد مقاله از آن طرح کسر می‌گردد.
- ❖ امتیاز طرح اثرگذار تأیید شده در سطح دانشگاهی و استانی و کشوری می‌تواند جایگزین امتیاز مقاله برای ترفیع پایه سالیانه گردد

۵- تسهیل فرایند ثبت اختراع و تجاری سازی

- ❖ حمایت از ثبت اختراعات مرتبط با تحقیقات اثرگذار (پرداخت تمام هزینه ثبت اختراع توسط دانشگاه)
- ❖ ارائه تسهیلات برای ارتباط پژوهشگران با صنعت و شرکت‌های دانش بنیان (هزینه دوره‌های شرکت در نمایشگاه‌های صنعتی)
- ❖ تأمین مالی اولیه برای راه‌اندازی کسب و کارهای مبتنی بر نتایج پژوهش‌های اثرگذار تأیید شده (میزان بودجه با توجه به فرم پیشنهاد و تأیید شورای پژوهشی و فناوری)

اقدامات پشتیبانی معاونت پژوهشی دانشکده

❖ برگزاری کارگاه‌های آموزشی ویژه با موضوع «تدوین طرح اثرگذار و گردآوری مستندات» برای اعضای هیأت علمی و پژوهشگران.

❖ ارائه مشاوره فردی به محققان برای هدف‌گذاری اثر و شناسایی ذی‌نفعان محلی.

❖ ایجاد بانک اطلاعاتی از ذی‌نفعان منطقه‌ای (سازمان‌های دولتی، صنایع، NGOها) برای تسهیل ارتباط و کاربردی‌سازی پژوهش‌ها.

❖ پیگیری و رصد طرح‌های مصوب شورای پژوهشی دانشکده و یادآوری تهیه مستندات اثر به مجریان.

مسئولیت پایش و اجرای این دستورالعمل برعهده معاون و مدیریت تحقیقات و فناوری دانشکده علوم پزشکی مراغه می باشد. بودجه طرح های تحقیقاتی که در راستای حل مسئله دانشگاه و سیستم بهداشت و درمان می باشد توسط دانشگاه علوم پزشکی تامین خواهد شد و بودجه طرح های تحقیقاتی که به حل مسئله دستگاه های اجرایی استان می پردازند می بایست توسط سازمان ذینفع تامین شود.

جدول ۱. حیطه های اثرگذاری و مستندات مورد نیاز

زیر محور	حوزه فعالیت / شاخص ها	مستندات مورد نیاز
طرح های اثرگذار در سطح سیاستگذاری و قانون گذاری سلامت	طرح های تحقیقاتی / فناوریانه مصوب که در سال ارزشیابی منجر به:	
	- ابلاغ قوانین، دستورالعمل های اتخاذ سیاست های کلان	نامه ابلاغ قانون / دستورالعمل و یا سیاست کلان به ذی نفعان به همراه مستند مربوطه (متن قانون / دستورالعمل جدید)
	- ابلاغ اصلاح قوانین قدیمی براساس نتایج تحقیق	نامه ابلاغ اصلاحیه به ذی نفعان به همراه مستند مربوطه (دستورالعمل اصلاح شده)
	استفاده از نتایج پژوهش های سفارش محور توسط سازمان سفارش دهنده	مستند مربوط به: الف- سفارش طرح ب- قرارداد طرح ج- دریافت اعتبار د- ارایه نامه تاییدیه از بالاترین مقام مسؤول در سازمان سفارش دهنده مبنی بر استفاده از نتایج تحقیق با ذکر دقیق نوع و محل اثرگذاری به همراه مستندات مرتبط
	- ایجاد گفتگوهای مرتبط با سیاستگذاری منجر به تأیید، تغییر جهت، استقرار یا ابطال یک خط مشی - افزایش توجه قانون گذاران به موضوعات جدید شده و درک و تحلیل های جدید از مشکلات موجود - توسعه و ارتقاء سیاست های بین المللی و شیوه های تخصیص یا توزیع بودجه - گسترش دسترسی یا مشارکت مردم در فرآیندهای سیاستگذاری - تأثیر بر تهیه و شکل گیری مقررات مرتبط با بهداشت و درمان	مستند اثرگذاری مربوط به استقرار یا ابطال خط مشی، توجه قانون گذار به موضوعات جدید و بهره از آن، توسعه و ارتقاء سیاست های بین المللی و شیوه های تخصیص، گسترش دسترسی و مشارکت مردم و تأثیرات مثبت در تهیه و شکل گیری مقررات و قوانین
	- تغییر در کوریکولوم آموزشی - تعریف رشته های جدید - اصلاح فرآیندهای آموزشی - تغییر روش ها و اقدامات آموزشی در دانشگاه ها - بهبود عملکرد حرفه ای دانش آموختگان - تغییر مؤثر و قابل اثبات در بکارگیری اصول پدافند غیرعامل درحوزه های بهداشت و درمان	- مستند انجام پژوهش مبنی بر بهبود کیفیت آموزش در اثر تغییرات ابلاغ شده - مستند روش ها و اقدامات آموزشی در دانشگاه ها - مستند عملکرد حرفه ای دانش آموختگان جهت بهبود توسعه و ارتقاء واحدهای آموزشی مهارتی - مستند بکارگیری اصول پدافند غیرعامل درحوزه های بهداشت و درمان

زیر محور	حوزه فعالیت / شاخص ها	مستندات مورد نیاز
	ابلاغ راهنماهای بالینی / بهداشت عمومی / ابزار کمک تصمیم بیماران / ... توسط بالاترین مقام مسؤول	نامه ابلاغ به همراه مستند مربوطه
طرح های اثرگذار در سطح وضعیت سلامت جامعه و ارائه خدمات بهداشتی درمانی	طرح های تحقیقاتی / فناوریانه مصوب که در سال ارزشیابی منجر به تغییر در وضعیت سلامت مردم شده است. مصادیق مربوطه شامل: - تغییر در شیوع یا بروز بیماری - یک مداخله بالینی جدید (مانند دارو یا روش درمان) - ارتقای کیفیت زندگی - بهبود شاخص سلامت عمومی یا رفاه اجتماعی - افزایش طول عمر - ایجاد روش پیشگیری از بیماری یا یک نشانگر سلامت - کاهش میزان مرگ و میر و ... - بهبود وضعیت سلامت بیماران با استفاده از روش های مختلف - تغییر شیوه یا ارائه خدمت - شناسایی خدمات جدید یا بهبود خدمات جاری با تغییر فرایندها - بهبود کیفیت، دسترسی پذیری، مقبولیت یا هزینه اثربخشی - پاسخ به نیازهای خدمات سلامت با درک نیازهای ناشی از تفاوت های فرهنگی، زبانی، قومی، مذهبی، اقلیت های زبانی، جامعه مهاجران - اعمال قانون یا اقدامات تأمینی در ارائه خدمت - توقف شیوه ارائه خدمت غیر موثر - ارتقاء تاب آوری نظام سلامت در برابر بحران ها	ارایه پژوهش / مستند مبنی بر تغییر در: - شیوع یا بروز بیماری / مداخله جدید بالینی / کیفیت زندگی / سلامت عمومی یا رفاه اجتماعی / افزایش طول عمر / روش پیشگیری از بیماری یا نشانگر سلامت / کاهش میزان مرگ و میر و ... - ارائه مستندات مربوط به بهبود وضعیت سلامت مردم / تغییر شیوه یا ارائه خدمت / بهبود کیفیت، دسترسی پذیری، مقبولیت و ... / پاسخگویی به نیازهای خدمات سلامت / اعمال قانون و کنترل اقدامات تأمینی / تغییرات شیوه های ارائه خدمت / ارتقاء تاب آوری نظام سلامت
طرح های اثرگذار بر مولفه های اجتماعی موثر بر سلامت	طرح های تحقیقاتی / فناوریانه مصوب که بر مولفه های اجتماعی موثر بر سلامت در سال ارزشیابی موثر بوده است. مصادیق تغییر شامل: - کاهش عوامل خطر و آسیب های اجتماعی - افزایش تامین عدالت در سلامت - بهبود طراحی یا اجرای خط مشی ها یا قوانین زیست محیطی	انجام پژوهش / مستند مبنی بر تغییر در: - عوامل خطر - عدالت در سلامت - طراحی و اجرای خط مشی و قوانین زیست محیطی - حفاظت از منابع طبیعی - تغییر یا اصلاح شیوه مدیری منابع طبیعی

زیر محور	حوزه فعالیت / شاخص ها		مستندات مورد نیاز	
	-	مدیریت یا حفاظت از منابع طبیعی مانند انرژی، آب و غذا	- معرفی محصول یا فرایند جهت بهبود محیط زیست	
	-	تغییر یا اصلاح شیوه مدیریت یک ریسک یا خطر زیست محیطی	- آسیب های اجتماعی	
	-	بهبود محیط زیست از طریق معرفی یک محصول، فرایند یا خدمت جدید؛ یا بهبود محصول، فرایند یا خدمت موجود؛ یا بهبود خط مشی ها و شیوه های مدیریتی	- رشد تولید و کاهش تورم	
	-	کاهش تورم و رشد تولید	- عوامل محیطی مانند کاهش آلاینده های محیطی	
	-	تغییر عوامل محیطی مانند کاهش آلاینده های محیطی	- امنیت غذایی	
	-	افزایش امنیت غذایی	- سواد سلامت	
	-	افزایش سواد سلامت	- مخاطرات شغلی	
	-	کاهش مخاطرات شغلی و اشتغال زایی و بکارگیری نیروی انسانی	- اشتغال زایی (سند مرتبط: ارایه لیست بیمه و گواهی اشتغال بکار)	
	-	افزایش آگاهی عمومی در خصوص خطرات بهداشتی، پیشگیری از بیماری ها	- آگاهی عمومی درخصوص خطرات بهداشتی و پیشگیری از بیماری ها	
	-	کاهش یا جایگزینی استفاده از حیوانات آزمایشگاهی		
	طرح های اثرگذار بر اقتصاد و تولید	طرح های تحقیقاتی / فناورانه مصوب که منجر به تغییر در اقتصاد و کسب و کار در سال ارزشیابی گردد. مصادیق تغییر شامل:		مستندات مربوط به:
		-	بهبود کیفیت زندگی تحت تأثیر یک محصول یا فرایند جدید	- بهبود کیفیت زندگی تحت تأثیر یک محصول یا فرایند جدید
-		افزایش ورود گردشگران درمانی به کشور	- افزایش ورود گردشگران درمانی	
-		کاهش هزینه درمان، بهداشت و مراقبت های اجتماعی	- کاهش هزینه درمان، بهداشت و مراقبت های اجتماعی	
-		تحریک سرمایه گذاری مستقیم خارجی	- تحریک سرمایه گذاری	
-		بهبود دسترسی به فرصت های مالی	- ایجاد مسیرهای نو برای نوآوری	
-		افزایش یا جهش کمیت یا کیفیت تولید و یا کاهش ضایعات	- ایجاد مسیرهای نو برای نوآوری	
-		ایجاد مسیرهای نو برای نوآوری در سطح بین المللی و تأثیر در بازار	- ارتقاء بهره وری و کارایی استفاده از منابع	
-		ارتقاء بهره وری و کارایی استفاده از منابع	- تولید کارآمدتر یا افزایش بهره وری	
-		تولید کارآمدتر یا افزایش بهره وری	- تغییر روش های مدیریت در کسب و کار	
-		تغییر روش های مدیریت در کسب و کار		
زیر محور		حوزه فعالیت / شاخص ها		مستندات مورد نیاز
شاخص های اثربخشی اختراعات و رسانه	شاخص تأثیر اختراع	- Patent Count - Scholarly Output Cited by Patent - Patent-Citations Count - Patent-Citations per Scholarly Output	داده ها از پایگاه Scival استخراج می شود.	
	شاخص تأثیر رسانه	- Mass Media - Media Exposure		

جدول ۲. شیوه نامه اجرایی فعالیت های پژوهشی در فرآیند ارتقای اعضای هیات علمی

تعداد مجری و همکاران طرح	مجریان	همکاران طرح
۱	۹۰٪	
۲	۸۰٪	۵۵٪
۳	۷۰٪	۴۰٪
۴	۶۰٪	۳۵٪
۵	۵۵٪	۳۰٪
۶ تا ۹	۵۰٪	۲۵٪
۱۰ و بیشتر	۴۵٪	۱۶۵ بخش بر سایر همکاران